

 AKRA Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi (AKRA)	Akra Journal of Culture Art and Literature (AKRAJOURNAL)	
Yıl 14, Year 14, Cilt 14, Volume 14, Sayı 40, Issue 40, Eylül 2026, September 2026 e-issn: 2687-6361		
�zg�nl�k kontrolü	 intihal.net	Authenticity process
DOI: 10.31126/akrajournal.1985805		
akale türü: Araştırma makalesi		article type: Research article
Geliş tarihi	03.07.2026	Submitted date
Kabul tarihi	27.08.2026	Accepted date
Elektronik yayın tarihi	Eylül 2026	Online publishing date
Atıf Bilgisi / Reference information Başak �Z�CELİK / Dr. ��r. Üyesi Tarana OKTAN / İdin Mahk�miyeti: Esir şehrin Mahpusu Romanında Kişilik Bozuklukları ve Parafili /Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi AKRA / Akra Journal of Culture Art and Literature, AKRAJOURNAL / 2026 / C.14 / S. 40 / s. 275-305		

İDİN MAHK MİYETİ: ESİR şEHİRİN MAHPUSU ROMANINDA KİşİLİK BOZUKLUKLARI VE PARAFİLİ

Başak  Z CELİK* / Dr.   r. Üyesi Tarana OKTAN**

 z: Bu  alışmada, Kemal Tahir'in Esir şehrin Mahpusu adlı romanındaki karakterlerin bireysel patolojiler doğrultusunda biçimlenen yapıları, psikanalitik kuram çerçevesinde çözümlenmiştir. Karakterlerin ruhsal süreçlerinin en belirgin biçimde görünür hâle geldiği mek n olarak cezaevi ortamı merkez alınmış, mahpus bireylerin psikolojik dinamikleri, içsel çatışmaları ve bilinçdışı süreçleri cinsiyet ayrımı gözetilmeksizin incelenmiştir. Makaledeki amaç, ilgili kişilerin psikodinamik yapılanmalarına odaklanarak kişilik bozukluklarını ve parafili eğilimlerini anlatı bağlamında   z mllemek ve davranış örüntülerinin psikoloji bilimiyle tutarlı ruhsal örgütlenmeler çerçevesinde de erlendirilebilece ini göstermektir. Bu doğrultuda, Esir şehrin Mahpusu romanında tespit edilen ruhsal bozukluklar ve parafiliye ilişkin bulguların, psikoloji biliminin ortaya koyduğu kriterlerle yüksek düzeyde örtüştüğü g r lm ştir. Roman kişilerinde saptanan bulgular arasında obsesif kompulsif, antisosyal, histrionik, narsistik, şizotipal ve paranooid kişilik bozukluklarına yönelik eğilimlerin yanı sıra parafili grubuna dâhil edilen pedofili, sadizm, mazoşizm, voyerizm ve nekrofil olgularının bir eğilim biçimi olarak yer aldığı tespit edilmiştir. Ayrıca pedofili olgusunun, kadın roman kişilerinin kız ve erkek çocuklara yönelik eğilimleri ile yetişkin erkeklerin, erkek çocuklara eğilimi şeklinde farklı temsillerle ortaya çıktığı belirtilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kemal Tahir, Esir şehrin Mahpusu, psikanaliz, kişilik bozuklukları, parafili

(Doktora) Bir kuruma ba lı de il / OECD ID: 0009-0005-0206-9209

Akdeniz Üniversitesi Edebiyat Fakültesi / ORCID ID: 0000-0003-4433-497X

**THE IMPRISONMENT OF ID: PERSONALITY DISORDERS AND
PARAPHILIA IN THE NOVEL THE PRISONER OF THE CAPTIVE CITY**

Abstract: In this study, the structures of the characters in Kemal Tahir's *The Prisoner of the Captive City*, shaped by individual pathologies are analyzed within the framework of psychoanalytic theory. The prison environment is foregrounded as the privileged space in which the character's mental processes become most visible; here, the psychological dynamics, internal conflicts and unconscious processes of the imprisoned individuals are examined without recourse to gender distinctions. The principal aim of the work is to analyze personality disorders and paraphilic tendencies within the narrative context by focusing on the psychodynamic structures of the individuals involved and to demonstrate that behavioral patterns can be systematically evaluated within the frameworks consistent with psychological science. The findings reveal that the mental disorders and paraphilic behaviors depicted in the novel show a striking degree of overlap with established psychological criteria. The findings identified in the characters reveal tendencies toward obsessivecompulsive, antisocial, histrionic, narcissistic, schizotypal, and paranoid personality disorders. Additionally, it was determined that cases of pedophilia, sadism, masochism, voyeurism and necrophilia, categorized under paraphilic disorders are present as behavioral tendencies within the narrative. Additionally, it is noted that the phenomenon of pedophilia manifests through different representations, such as the inclinations of female characters toward both girls and boys and adult males toward boys.

Keywords: Kemal Tahir, *The Prisoner of the Captive City*, psychoanalysis, personality disorders, paraphilia

Giriş

Edebî metinlerde, bireyin iç dünyasını ve geliştirdiği davranışları psikolojik açıdan gerekçelendirebilmek, onları ruhsal süreçleri ve çatışmalarıyla birlikte anlamlandırmaya imkân tanımaktadır.

Roman kişilerinin davranış örüntüleri, içsel ve dış dünya ile çatışma biçimleri ve toplumsal uyum mekanizmaları, genellikle gerçek hayattaki kişilik örüntülerinin edebî bir yansıması niteliğindedir. Edebî eserler, insan davranışlarını anlamaya yönelik bir kaynak olarak değerlendirildiğinde, bu sanat türü hem insan psikolojisi bağlamında meseleler ortaya koymakta hem de davranışsal bozukluklara olası çözüm yolları önermektedir (Özen, 2020: 10). İlgili durumda, Türk edebiyatında karakter inşasını psikodinamik katmanlar ile ayrıntılı bir biçimde kurgulayan Kemal Tahir, bireyin ruhsal çıkmazlarını tutarlı ve anlamlı bağlantılar kurarak değerlendirmesi ile örnek teşkil etmektedir. Bu doğrultuda, edebî ürünü değerlendirebilmek amacıyla, karakterlerin metin içerisinde gösterdiği davranış örüntülerinin alt sebeplerini ve psikodinamik süreçlerini kapsamlı bir biçimde değerlendirebilmek için kişilik yapılanmalarının klinik açıdan nasıl sınıflandırıldığını ve kişilik bozukluklarının temel özelliklerini ele almak gerekmektedir. Psikanalitik kuramın sunduğu

olanaklar, edebî eserlerde karakter çözümlemelerini ele alırken kişilik yapılanmalarının ne türlü temsil edildiğini anlamaya zemin oluşturmaktadır.

Söz konusu kuramsal imkânlardan hareketle, Kemal Tahir'in Esir Şehrin Mahpusu, inceleme açısından uygun bir anlatı sunmaktadır. Onun anlatısındaki cezaevi merkezli yapı, farklı suç geçmişlerine ve kişilik özelliklerine sahip karakterleri aynı anlatı içerisinde bir araya getirmektedir.

Eserin anlatı süreci, Kâmil Bey'in, Bekirağa bölüğünden Yeni Tevkifhane'ye nakledilmesi ile başlamaktadır. Bey burada, çeşitli suçlara karışmış insanlar tanımakta ve cezaevi ortamının gerçekleri ile yüzleşmektedir. Aralarında çeşitli yollarla insan katledenlerin, dolandırıcılık yapanların, kadın pazarlayanların da bulunduğu bu insan laboratuvarı her ne kadar Kâmil Bey'in aşına olmadığı bir çevreyi temsil etse de onun insanlara ilişkin bakışının dönüşmesinde önemli bir işlev üstlenmiştir. Kâmil Bey'in normatif duruşu, bu karakterlerin suça eğilimli davranışlarını belirginleştiren bir karşıtlık oluşturmuştur. Dolayısıyla romanda karşılaşılan bu farklı karakter yapılanmaları, yalnızca olay örgüsünü oluşturan unsurlar olarak değil, bireyin ruhsal ve davranışsal özelliklerinin incelenmesine imkân veren örnekler olarak da değerlendirilebilmektedir.

Roman karakterlerinin ruhsal özellikleri ve davranış örüntüleri daha ayrıntılı bir biçimde ele alındığında, bir eğilim biçimi olarak kişilik bozuklukları ve parafilinin varlığından söz edilebilmektedir. Söz konusu eğilimlerin anlamlandırılması, psikanalitik kuramın sunduğu imkânlar çerçevesinde mümkün sayılmaktadır. Bu kapsamda, roman kişilerinin ruhsal yapılanmalarının çözülmesinde yöntemsel olarak APA'nın DSM-5 tanı ölçütleri, Freud'un psikanalitik kuramı, Kohut'un kendilik psikolojisi gibi yaklaşımlar esas alınmıştır.

1. Kişilik Bozuklukları

Bireyin, kişilik yapısının katılaşarak ötekilere uyum yeteneğini yitirmesi, ikili ilişkilerinde ve bununla birlikte kendi ruhsal dünyasında güçlükler doğurması, kişilik bozukluğunun varlığını belirginleştirmektedir. Kalıba bürünmüş ve esnekliğini kaybetmiş algı yapısı ile kişi, içerisinde bulunduğu duruma uygun davranmak yerine, birbirine yakın tutumlar benimsemektedir. Bu kalıp dışavurumlar, çok kez adolesan çağında, kimi vakitlerde ise yetişkinliğin ilk evrelerinde görünür hâle gelmekte ve zaman içerisinde daha açık şekilde fark

edilebilmektedir (Geçtan, 1997: 260). Kişilik bozukluğu olan bireylerin büyük bir kısmı, norm dışı ve aşırı davranışlarını makul ve olağan olarak değerlendirmekte, egosintonik bu yaklaşımları sebebiyle değişim gayretini kendilerine değil, ötekilerin tutum ve davranışlarını dönüştürmeye yöneltmektedir. Dolayısıyla kişi, alloplastik bir yaklaşım benimsemektedir (Öztunç, Bilge ve Bilge, 2015: 65). Kişilik bozukluğu saptaması yapılabilmesi için kişinin öncelikle topluma uyum sağlamasında, istikrarlı bir şekilde iş yaşamını sürdürebilmesinde ve kişilerarası ilişkisinde devamlılığı koruyabilmesi hususunda belirgin ve süregelen bozuklukların gözlenmesi gerekmektedir (Öztürk ve Uluşahin, 2011: 558). Köroğlu, kişilik bozukluklarının toplumda görülme sıklığını %6-9 arası olarak belirtmekte ve %15 gibi daha yüksek yüzdelerin de söz konusu olduğunun altını çizmektedir. İki cinsiyet arasında ise bu oranın benzer düzeylerde seyrettiği ya da eşit dağılım gösterdiği ifade edilmektedir (Köroğlu, 2010: 5). Bu oran, kişilik bozukluklarının her iki cinsiyette de görülebilen yaygın ruhsal yapılanmalar olduğuna dikkat çekmektedir.

1.1. Antisosyal Kişilik Bozukluğu ve Karakter Örnekleri ile Askb Eğilimi

Antisosyal kişinin ana patolojik özellikleri, ketlenme yetersizliği (disinhibition) ve karşıtlık yani antogonizm tarafından düzenlenir ve bu nitelikler genellikle suç davranışları ile iç içe olabilir. Bu sebeple antisosyal kişilik bozukluğu olan biri, çoğunlukla empatiden yoksun olarak hayatını sürdürür, ötekine zarar veren eylemlerde bulunduğu pişmanlık veya suçluluk hissi yaşamaz. Başkalarıyla ilişkilerinde, genellikle amacı kötüye kullanırlar ve ötekini sömürüye oldukça açıktırlar. Bu temel üzerine kurulu ilişkilerinde karşılıklı ve içten bir bağ kuramazlar. Manipülatif, yanıltıcı, umursamaz ve düşmanca tutumlar gösterebilirler. Öte yandan, sorumsuz, güçlü dürtüsel tepkiler ile ve kimi zaman kendilerine dahi zarar verebilecek düzeyde gereksiz risklere yönelme eğilimleri sergileyebilirler (Wong, 2023: 3). Mahkûm olan antisosyal kişiler, insan öldürme, saldırı, silah ile hırsızlık, insanı alıkoyma gibi şiddet içeren suçlar ile birlikte, dolandırıcılık, ev soyma benzeri şiddete başvurulmayan suçlar; kişinin rızası dışı cinsel birliktelik ve cinsel taciz gibi suçlardan veya illegal madde bulundurmak yahut ticaretini sağlamak üzerine uyuşturucu suçlarından da hükümlü olabilmektedir (Seid ve ark., 2022: 2). Öte yandan antisosyal kişiler, düşmanca duygularını doğrudan ifade etmenin sosyal yaşamda geçerli olmadığına hâkim olduklarından, dürtülerini yumuşatmak ve

başka biçimlerde dışa vurmak amacıyla üç temel mekanizmaya başvurmaktadır: Bunlar sırasıyla “rasyonalizasyon” (mantığa büründürme), sublimasyon (yüceltme) ve projeksiyon (yansıtma)” davranışlarıdır (Koroğlu, 2010: 48). Yürütülen çalışmalarda, hükümlü kişilerin yarısına antisosyal kişilik bozukluğu tanısı konulmuştur (Seid ve ark., 2022: 2). İncelenen romanda yer alan mahpus kişilerin çoğunda eğilim biçimi olarak yer alan antisosyal davranışlar, bu yoğunluğun kurmaca düzlem üzerindeki karşılığına dikkat çekmektedir. Bu bağlamda Esir Şehrin Mahpusu, karakterlerin psikodinamik çözümlemeleri aracılığıyla antisosyal kişilik eğilimlerinin ortaya çıkış biçimlerini incelemek için uygun bir edebî kaynak teşkil etmektedir.

Roman kişilerinden Toycu Mahmut, roman içerisinde antisosyal kişilik eğilimi gösteren şahıslardan biridir. O, esrar kullanımı ve “toyculuk” geçmiş ile bilinmektedir. Toyculuğun bağlam içerisindeki karşılığı ise tecrübesi olmayan kadınların kandırılarak para karşılığında erkeklere pazarlanmasıdır. Toycu Mahmut’un bu yolu kullanarak çıkar elde ettiği görülmektedir:

“-Toyculuk nedir?

-Mahalle aralarında kimsesiz kızları kandırır, kötü evlere satar. Kaç kızöğlan kızın kanına girdiğini Allah bilir. Bu sefer kız buna soyulmak istememiş besbelli, verdiği evden kaçmış...” (Tahir, 1982: 45).

Toycu Mahmut’un gerçekleştirdiği bu eylem hem ötekilerin hem de kendi güvenliğini bilerek ve öngörülebilir biçimde tehlikeye atan bir suç tipine karşılık gelmektedir. Son gerçekleştirdiği toyculuğunda da ağına düşürdüğü kadını, hiç tanımadığı bir erkekle cinsel birlikteliğe mecbur bırakmıştır:

“Meğerse anasının gözüymüş...Sidikli’nin Kazasker’deki gizli evine düşürdük. Sidikli bizim teyze oluyor. Nikâhlanacağız, nikâhlaniyoruz, diye, bir hafta idare ettik. Bu yolları bilirsin! Baktık tutkunluğu tamam... Bir gece kalandorun birini, “dayım” diye getiriyorum. Çaktırmadan birasına konyağı kattık. Sabahleyin uyanıyor ki bizim dayının koynunda.” (Tahir, 1982: 54).

Toy kavramı, tecrübe ve bilgi eksikliği yaşayan bireyleri işaret etmektedir. Bu türlü kadınların sınırlı kapasitesinden faydalanarak onları kandırma ve menfi emeller elde etme davranışı, yakalandıktan sonra sorumluluğu üstlenmeme ve pişmanlık göstermeme davranışıyla bütün olarak değerlendirildiğinde antisosyal eğilimin varlığı güçlenmektedir. Bununla birlikte, işlenen bir suçun tekrar etme olasılığı antisosyal kişilik bozukluğu için yüksektir. Yapılan pek çok çalışma, yeniden suç işleme riski yüksek kişilerin, tespitine odaklanmıştır (Chang ve ark., 2015: 891). Toycu Mahmut için de Paytoncu

Osman'ın sorduğu “Bu seferki dalga neyin nesi?” (Tahir, 1982: 54) sorusu, söz konusu vukuatın istisnai bir vaka olmadığını aksine tekrarlandığını göstermektedir. Ayrıca Toycu Mahmut'un çocuk koğuşunda büyümüş olması ve ergenlik dönemine eriştiğinde toyculuğa yönelmesi (Tahir, 1982: 44) dikkate alındığında, bu durumun anlık bir sapma değil süreklilik gösteren bir davranış örüntüsü olduğu vurgulanabilir. Öte yandan şahsın esrar kullanımı, ASKB olan bireylerde sıkça karşılaşılan madde kullanım öyküsüne de uygunluk göstermektedir. Kişilik bozukluklarının, esrarı da bu gruba dahil ederek, madde kullanımı ve kötüye kullanım ile ilişkili olduğu yapılan çalışmalarda belirtilmiştir (Gillespie ve ark., 2018: 1488). Bu doğrultuda, Toycu Mahmut'un madde kullanımı da bu kişilik bozukluğuna eşlik eden davranış örüntüsü arasında değerlendirilebilir.

Esir Şehrin Mahpusu'nda ASKB eğilimi gösteren karakterlerden bir diğeri Paytoncu Osman'dır. O da özgür olduğu dönemde toyculuk yapmış, bu anları hatırladığında özlem duymuş pişmanlık veya suçluluk belirtisi göstermemiştir (Tahir, 1982: 55). Bu durum empati ve vicdan gelişimindeki sınırlılıkla uyumludur. Paytoncu Osman'ın bir diğer ASKB eğilimi belirtisi, romanda bahsi geçen “oğlancılık” ithamı üzerinden değerlendirilebilir. Roman kişilerinden Zekeriya Efendi, onun hakkında şu cümleleri aktarmaktadır:

“Oğlancı” derler, “Cenabet gezer” derler. Günahı boynuna. Şurda verdiği iki kuruş sadaka, bakarsın Allah'ın hoşuna gitmiş, günahlarını toptan silmiş.” (Tahir, 1982: 46).

İtham unsuru olarak karşılaşılan “oğlancılık” kavramı, Paytoncu Osman'ın vücut göstergeleri aracılığıyla da ortaya çıkmaktadır. Paytoncu Osman'ın karşısına Fayrap tarafından zorla getirilen on beş yaşlarında erkek çocuk, kadınsal davranışlar sergilemekte ve kalçasını sağa sola kıvrırmaktadır (Tahir, 1982: 52). Fayrap'ın esasında Osman Ağa haricinde kimsenin sözüne itaat etmediği ve hizmetkâr davranmadığı görülse de çocuğu Osman Ağa'nın karşısına çıkardığında, ona koşa koşa terlik getirirken gösterdiği titiz yaklaşım dikkat çekmektedir. Paytoncu Osman'ın ise çocuğu azarladıktan sonra utanma ile kısılma arasında bir gülümseme sergilemesi, gizlenen bir gerçeği maskeleyen duygularla ilişkilendirilebilmektedir. Araştırmalar, pedofililer ve diğer cinsel suçlular üzerinde yapılan incelemelerde, sosyopatik özelliklerin sıkça gözleendiğini ortaya koymaktadır. MMPI kullanılarak yapılan bir çalışmada pedofililerin yüksek psikopatik sapkınlık puanları aldığı belirlenmiştir. ASKB, pedofililer arasında en yaygın “Cluster B” bozukluk olarak saptanmıştır (Cohen ve

Galynker, 2002: 7). Bu bulgular doğrultusunda, Paytoncu Osman'ın pedofili yönelimi, antisosyal kişilik özellikleri ile birlikte değerlendirilebilecek bir psikolojik örüntü ortaya koymaktadır.

Paytoncu Osman'ın antisosyal kişilik eğilimini destekleyen bir diğer örnek hapishaneye girmesine yol açan suçudur. Dostu olan bir kadının, kendisine duyduğu ilgide azalma fark ettiğinde, kadının boynundaki beşbirliği almaya çalışmış ve bu boğuşmada kadının hayatına son vermiştir (Tahir, 1982: 68). Osman'ın bu tür gasp ve cinayet eğilimleri, onun belirgin antisosyal davranış örüntülerini göstermektedir. Yalnızca Osman Ağa değil koruyucularından örneğin Laz Ali, Pamukçu Zehra'nın arzusu üzerine denizin ortasında bıçakla katlettiği Kadayıfçı'nın cesedini denizin açıklarına bırakarak suçun izlerini örtmeye çalışmıştır (Tahir, 1982: 69). Hapishane zamanlarındaysa, Osman Ağa ile kurduğu kumpasın katil rolünü üstlenen Laz Ali, Yusuf Bey'i arkasından bıçaklayarak öldürmüştür (Tahir, 1982: 92).

ASKB eğilimi gözlemlenen bir başka şahıs ise Mehdi Bey'dir. Sadist eğilimleriyle de dikkat çeken Mehdi Bey'in sadomazoşistik davranışları, antisosyal kişilik bozukluğu ile birlikte ortaya çıkmaktadır. Antisosyal kişilik bozukluğuyla eş zamanlı olarak görülebilen psikopatolojik tablolar arasında sadomazoşizm ve depresyon gibi bozukluklar da yer alabilmektedir (Köroğlu, 2010: 45). Mehdi Bey, Meliha Hanım'ı öldürmemesi hâlinde, Lazların Meliha Hanım'ı daha zalim bir şekilde infaz edeceğine, karnına silah sıkarak büsbütün onu insanlıktan çıkaracak hâle getireceklerine dair korkutucu senaryolar üretmektedir (Tahir, 1982: 263). Bu iddialar, kurgusal tehditler üzerinden kendi eylemini meşrulaştırma girişimi olarak okunabilmektedir. Çünkü Meliha Hanım'ın öldürülebilmesi için aslında Mehdi Bey'in de ortadan kalkması gerekmektedir ve vaka boyunca Mehdi Bey'in iddia ettiğinin aksine Meliha Hanım'ı öldürdükten sonra intihar girişiminde bulunmadığı gözlemlenmiştir. Bu durum, karakterin sözlerinde pişmanlık unsuru bulunmadığını, daha çok gerçekleştirdiği eylemi mantıklı göstermek için rasyonalizasyon (mantığa bü-ründürme) yöntemine başvurduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, kahraman, para harcama ve maddi tüketim davranışlarında, ayrıca agresif eylemlerinde büyük ölçüde dürtüsel hareket etmekte ve sonuçlarını değerlendirmemektedir. Ayrıca, "kahpe" gibi (Tahir, 1982: 265) argo ve hakaret içeren sözcükler kullanması, karakterin antisosyal kişilik özelliklerini ve toplumsal normlara karşı kayıtsızlığını yansıtmaktadır.

1.3. Histrionik Kişilik

Bozukluğu ve Karakter Örneği ile Eğilim Davranışları

Histrionik kişilik örüntüsünde, bireyler yoğun biçimde ilgi arayışlarına yönelmekte ve bu doğrultuda davranışlarını çoğu zaman gösterişli, dramatik ya da baştan çıkarıcı bir biçimde sergileyebilmektedir (Özmen, 2024: 70). Bu tür kişiliklerde, dikkat toplamaya yönelik gösterişli ve abartılı bir dışavurum, baştan çıkarıcılık ve etkileme çabası sıkça göze çarpmaktadır. Çekiciliği kullanma biçimleri belirgindir ancak duygusal alanları genellikle yüzeysel olup, içtenliğin sınırlı kaldığı görülmektedir. Davranışlarını izleyen kişiler, onların sanki doğal hâllerinden çok bir sahne performansı sergiliyormuş gibi hareket ettiklerini hissedebilmektedir (Köroğlu, 2010: 77). Meliha Hanım, söz konusu davranış ve eğilimleri yansıtan bir örnek olarak mahkûm kişiler arasında yer almamakla birlikte, Mehdi Bey’in psikolojik sürecini daha anlaşılabilir kılmak için bu karakterin de psikolojisine dokunmak önemlidir. En nihayetinde Meliha Hanım suçlu değildir ancak o da bir mahkûmun mahkûmudur.

Meliha Hanım, Mehdi Bey ilişkisinde ilk adımı atan taraf Meliha Hanım’dır. Onun, Mehdi Bey’in çaldığı udu dinleyip o anda “Aman!” diye haykırması bir olmuştur (1982: 259). Verdiği bu tepki, olay karşısında aşırı duygusal ve dramatik bir tavır sergilediğini göstermektedir. Bu deneyimin ardından Meliha Hanım’a, konaklar ve bahçeler bile dar gelmeye başlamış ve Meliha Hanım, bulunduğu mekâna sığamamıştır. İlk davranışlarındaki bu yoğun tepki, onun histrionik eğilimlerini ortaya koymaktadır. Ayrıca Meliha’nın en yakınındaki kişilerden biri olan Güllü Hanım’ın bildirdiğine göre, Mehdi Bey’e ulaşılması sırasında saçlarını tutam tutam yolacak kadar kendini kaybetmesi (1982: 260), dikkat çekmeye yönelik dramatik ve aşırı duygusal tepkiler sergileme eğilimini desteklemektedir. Vakanın ardından, Güllü, Mehdi Bey’in yanına yeniden gittiğinde, Meliha Hanım’ın çıplak ve baygın bakışlı resmini Bey’e bırakmıştır. Meliha Hanım’ın bu isteği, yalnızca amacına ulaşma çabası olarak değil, aynı zamanda bastırılmış dürtülerin ve dikkat çekme ihtiyacının dışavurumu olarak da değerlendirilebilir. Onun bedensel gösterim biçimi ve cinsel ifade tarzı hem başkalarının ilgisini çekme hem de kendini değerli hissetme arzusunun bir yansıması olabilir. Bu durum, onun histerik kişilik özelliklerinin kalıp davranışlarından birini yeniden ortaya koyabilmektedir.

Meliha Hanım, histrionik kişilik eğilimi doğrultusunda eğlence ve haz

deneyimlerini yalnızca kendisi için değil, başkalarını etkilemek ve hoşnut etmek amacıyla da kullanmaktadır. Mehdi Bey'i ilk kez evine davet ettiğinde, özenle hazırlanmış bir sofraya, aşırı alkol ve madde kullanımı ile çalgı eşliğinde bir eğlence ortamı oluşturmuştur (Tahir, 1982: 261). İlerleyen dönemde ise buluşmalar, daima geziler ve madde kullanımıyla birlikte dağınık bir yaşam biçiminde devam etmiş, Mehdi Bey'in yazıhanesinin varlığı bile unutulacak derecede gündemden düşmüştür. Maddi çöküşün hissedildiği vakitlerde ise Meliha Hanım evden uzaklaşmıştır. Mehdi Bey, Meliha Hanım'ın vücudunda emilerek meydana gelen morluklar yakalamış ve bu vakitlerde, Bey'in mana veremediği telefon görüşmeleri başlamıştır (1982: 262). Köroğlu, histrionik kişilik bozukluğu ile histerik kişilik biçimi arasındaki farkı açıklarken, bu kişilerin hazzı ertelemekte güçlük çektiğini ve kendilerini merkeze alan bir tutum sergilediklerini belirtmektedir (Köroğlu, 2010: 86). Bu doğrultuda, Meliha Hanım'ın ilişkide sergilediği aşırı para harcama ve hazzı hemen tatmin etme davranışları, onun histerik doyum kaygısının göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Vaka, Meliha Hanım'ın yaşamının sonlandırıldığı gün bile, haz arayışının ve dramatik dışavurumların belirleyici olduğu bir kurgu ile geliştirilmiştir. Önce özenle hazırlanmış bir sofraya eşliğinde vakit geçirilmiş, ardından otele geçmek üzere yola çıkılmıştır. Öleceğini hissetmesine rağmen Meliha Hanım keyifli ve dışa dönük tavrını devam ettirmektedir (1982: 265). Meliha Hanım'ın duyguları, histrionik kişilik yapısına sahip diğer bireylerde olabileceği gibi çoğunlukla yüzeysel ve kısa ömürlüdür. Bu nedenle kalıcı ve derin bir davranış tutarlılığı göstermekte zorlanmaktadır. Meliha Hanım'ın vaka süreci değerlendirildiğinde, dikkat çeken temel özelliklerden biri, içten ve derin ilişkilere yönelmekten kaçınması ve yaşamını anlamlı bir bütünlükten bağımsız şekilde sürdürmesidir. Ayrıca, davranışlarını büyük ölçüde dürtülerine göre şekillendirmesi, Meliha Hanım'da bu kişilik yapısının karakteristik özelliklerini belirginleştirmektedir.

1.4. Paranoid Kişilik

Bozukluğu ve Karakter Örneği ile PKB Davranış Eğilimi

Paranoid kişiliğin oluşumunda, bebeklik dönemine ait bir temel ikilem söz konusudur. Bunlar, sevgi ve nefret duygularının tek bir nesneye eşzamanlı olarak yüklenemeyeceği inancı ve bu algıda takılı kalma eğilimidir. Kaygı, iki

karşıt duygunun aynı nesne üzerinde yoğunlaşması hâlinde, nefretin sevgiyi ortadan kaldırma olasılığına karşı ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle birey, “splitting” mekanizmasını kullanarak olumsuz duyguları başkalarına yönlendirme eğilimi göstermektedirler. Yani, kişinin iç dünyasından kaynaklanan düşmanlık kişi ve mağduriyet hissi, dış dünyaya yansıtılarak veya projeksiyon yoluyla sürdürülmektedir (Geçtan, 1997: 261). DSM-5’e göre paranoid bozuklukta temel özellikler; haksız kuşku, güvensizlik, sır vermeme, olumsuz anlam yükleme, kin tutma, hızlı öfkelenme, aldatılma kuşkusu olarak sıralanmaktadır (American Psychiatric Association, 2013: 649). Bu ölçütler, incelenen romandaki kurmaca karakter açısından değerlendirildiğinde açıklayıcı bir çerçeve sunmaktadır.

Romanda, zaman zaman Kâmil Bey’in yakın çevresinde görülen ve paranoid yönelimler sergilediği fark edilen karakter Köprücü’dür. Kâmil Bey’in hapisnede bulunduğu sırada tuvalete yöneldiği bir anda, Köprücü’nün belirgin bir huzursuzluk içinde olduğu, bu huzursuzluğa gerçek dışı düşüncelerin eşlik ettiği ve çevresine yönelik yoğun kuşku hissettiğinin davranışlarına yansıdığı görülmektedir. Karşılaşma sırasında düşük bir ses tonuyla dile getirdiği ifadeler, taşıdığı kaygıyı açık biçimde ortaya koyacak kadar tedirginlik içerdiğinden, Kâmil Bey’in dikkatini hemen çekmiştir:

“-Allah kurtarsın efendi!

Ses o kadar kuşkuluydu ki, Kâmil Bey ürpererek döndü:

-Mersi Efendim.” (Tahir, 1982: 59).

Kâmil Bey’le karşılaştığı andan itibaren sergilediği çekingen ve kuşkulu duruş, özellikle Zekeriya Hoca’nın girdiği abdesthaneyi sürekli takip edişinde belirginleşir. Bu davranış biçimi, çevresindeki kişilere yönelik güvensiz yaklaşımını yansıttığı gibi, paranoid bozukluğa özgü olan “sürekli tehdit altında olma” hissini vaka boyunca hissedilir kılmaktadır.

“-Yatağın yok mu?

-Var ama daha gelmedi.

-Aman gelsin çabucak! Aman yatak gelsin yarından tezi yok! Aman mahvolursun kardeşlik... -Neden?

-Sorma nedenini... Diyemem. Başımdan korkarım. Bitirirler seni... Gelsin aman yatağın çabucak!” (1982: 59).

Paranoid kişiler, bilgilerinin, kendisine zarar vermek için kullanılacağından temelsiz bir şekilde korktukları için başkalarına sır vermekten çekinirler (American Psychiatric Association, 2013: 649). Köprücü de benzer bir zihinsel döngüye kapılarak, paylaştığı bir bilginin yaşamını tehdit edecek

boyutlara ulaşacağı yönünde güçlü bir kanı geliştirmektedir. Vakanın devamında, abdesthanede bir kişinin ani öksürüğü, yoğun bir panik ve korku durumunu tetiklemekte, Köprücü hemen en uzak köşeye yönelerek yüzüne sular çarpmaktadır. Kâmil Bey, bu sırada Köprücü'nün dizlerindeki titremeyi de fark etmiştir (Tahir, 1982: 60). Genel olarak, gözlemlenen sürekli kuşku ve şüphecilik davranışları, zihinsel süreçlerdeki aksaklığın ve normal işleyişin sekteye uğradığının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

Köprücü hakkında aktarılan rivayetlerde, onun parasına büyük önem verdiği ve hapse ilk girişinde, parasını güvence altına almak için yaklaşık bir hafta boyunca uyumayı neredeyse tamamen ihmal ettiği aktarılmaktadır (Tahir, 1982: 73). Sürekli uyanık olma hâli, çoğu zaman dolaylı bir tepki biçimi olarak ortaya çıkar. Paranoid bireyler, olası tehlikelere karşı her an tetikte kalma eğilimindedir. Bu durum genellikle, bireyin tatmin sağlayan kaynaklarını kaybetmesi veya kaybetme tehlikesiyle karşılaşması sırasında ortaya çıkar. Dolayısıyla paranoid krizler, kişinin farkında olmadığı, harekete geçmemiş arzularına ve güçsüzlük korkularına karşı geliştirdiği aşırı bir dengeleme çabası biçiminde yorumlanabilir (Baytimur, 2019: 65). Sürekli uykusuz kalan Köprücü, yaşamını tehdit edebilecek aşamalara gelmiş, koğuş ağası Paytoncu Osman durumun ciddiyetinin farkına vararak koğuş içerisinde para ile ilgili şakaların yapılmasını yasaklamıştır (Tahir, 1982: 73). Karakterin, daima kuşku ile tetikte bulunma hâli çevresindeki kişiler tarafından da fark edilebilir düzeydedir.

1.5. Şizotipal Kişilik

Bozukluğu ve Karakter Örneği ile Şizotipal Davranış Eğilimi

Bu tip kişilik bozukluğunun belirgin özellikleri, tuhaf inançlar ve büyüsel düşünme, olağandışı algısal yaşantılar, tuhaf düşünme ve konuşma, eksantrik yahut alışılmadık tutumlar ya da görünüm, aşırı sosyal kaygı olarak sıralanabilir (American Psychiatric Association, 2013, a. 655). Bu bireyler, kehanet, zihinler arası iletişim ya da olağandışı sezgisel yetenekler gibi alanlara belirgin bir merak duyar. Bulunmayan bir kişi ya da fiziksel olarak varlığı kanıtlanamayan bir güce ilişkin algılar geliştirebilir (Geçtan, 1997: 264). Bu özellikler, romanda bir eğilim biçimi olarak değerlendirildiğinde, Zekeriya Efendi'nin şizotipal kişilik bozukluğuna yatkın örüntüsü dikkat çekmektedir.

O, askerlik yaptığı vakitlerde çevresindeki bazı kişilerin telkinleri ile sıradışı bir kabiliyet olarak kendisinde var olduğuna inandığı remil falını açmıştır

ve geleceğe yönelik bazı kehanetlerde bulunduğunu iddia etmiştir. Seferberliğin ikinci yılında bölük eminliği görevindeyken, ilahî güce yönelerek remil falına başvurduğunu ve sayı işaretlerini kâğıda aktardığını, bunun sonucunda güçlü bir korku yaşadığını dile getirmiştir. Aynı konu hakkında yeniden remil açtığında ise tepkisi daha yoğun olmuş, gözleri yaşarmış, bedeni titremeye başlamıştır. Ardından karşılaştığını öne sürdüğü imgelerin, ilk deneyimdekilerden çok daha ürkütücü olduğunu dile getirmiştir (Tahir, 1982: 39). O, bu yöntemle başvurarak kaybettiği eşyalarına tekrar ulaştığını da öne sürmektedir (Tahir, 1982: 64). Zekeriya Efendi'nin başvurduğu bu pratik, bir anlamda referans düşünce eğiliminin bir yansıması olup, daha geniş bir açıdan değerlendirildiğinde kişinin çeşitli olay ya da durumları “işaret” olarak yorumlama biçimlerinden biri olarak görülebilmektedir. Bununla birlikte, Zekeriya Efendi, aile yaşantısından kopmuş kadınlara muska hazırlamakta, kısır hanımlara şifa bulmakta, evlenemeyenleri muradına erdirmektedir (Tahir, 1982: 64). Bir başka inancı ise tanımadığı kişilerin yıldızına bakarak onlar hakkında kanaat sahibi olmasıdır. O, daha önce uğursuz olduğuna inandığı bir kadına buna rağmen muska hazırlamıştır. Bu meseleyi aktarırken zihninde beliren, hocasının söylediği, benzeri insanlara muska yazmaktan kaçınması gerektiğidir (Tahir, 1982: 65). Zekeriya Efendi'nin hocası ile ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda, mensubu olduğu tarıkata abartılı bir biçimde bağlı olduğu saptaması da yapılabilmektedir. O, senelerce hocasının abdest aldığı suyu tazelemiş ve yemeklerini kendi eliyle hazırlamıştır (Tahir, 1982: 38). Köroğlu, bu kişilik bozukluğuna sahip kimselerin, mezheplere bağlılık gösterdiklerinin üstünde durmaktadır (Köroğlu, 2010: 31). Zekeriya Efendi'nin mahpus günlerinde de benzer yöntemlere başvurduğu takip edilmektedir. Örneğin Zekeriya Efendi'nin, Kâmil Bey tarafından kurnazlık olarak yorumlanan bir talebi şu şöyledir: Bey, Zekeriya Efendi'ye, bir adet siyah tavuk ve belli bir miktarda şeker verecektir (Tahir, 1982: 67). Onun, alışılmışın dışında bu türlü talepleri, her ne kadar bilinçli bir amacı yansıtsa da ona eşlik eden örüntü, garip bir görünüm ve algı biçimini de barındırmaktadır.

Zekeriya Efendi'nin kişilik örüntüsüne yatkınlık sağlayan bir başka tutumu, peri kızı ile izdivaç konusundaki düşünceleridir:

“-Karıya doymaz heriflerden bazıları peri kızıyla evli olur. Bu Amcabey gibi kartala vurup dünya evine girememişlerin çoğu peri padişahının damadıdır. Allahın emriyle nikâhları kıyılmıştır. Peri kızıyla evlenen boğazlı

olacak... Böyleleri eti, tatlıyı çokça yemeli ki peri kızının hızına güç yetirebilmeli.” (Tahir, 1982: 74)

Zihninde var olan hayali bir varlık, adeta gerçek bir canlı gibi mevcudiyet kurmakta ve gündelik işlevleri yerine getiriyormuş gibi görünmektedir. Bu durum, soyut ve kurgusal düşünme eğilimi geliştirmiş bir algısal bozukluğun sonucuna işaret sayılabilir. Zekeriya Efendi, dünyanın yedi ayrı parçadan meydana geldiğini savunmuş ve sekizincisini rüyalar aracılığıyla erişilebilen bir geçit olarak tasarlamıştır (Tahir, 1982: 78). Bu algısal yaklaşım, şizotipal kişilik bozukluğu sergileyen bireylerin duyumötesi deneyim örnekleriyle paralellik göstermektedir. Kâmil Bey’e yansıtılan gözlemler, Efendi’nin alışılmışın dışında bir görünüm sergilediğini ve çevresi tarafından sık sık şaşkınlık ve yadırgama ile karşılandığını ortaya koymaktadır. Şizotipal kişilerde, konuşma biçimleri, tepkiler ve giyim kuşam gibi davranışsal göstergelerde gözlemlenen absürtlük, Efendi’nin eğilimlerini açıklamada belirleyici rol oynamaktadır. Bu kişilik biçimi tanımlanırken, başkalarının zihninde olağandışı ve farklı bir profil oluşmasına yol açtığı üzerinde durulmaktadır (Öztürk ve Uluşahin, 2011: 568). Bu doğrultuda, Zekeriya Efendi’nin sergilediği davranış örüntüleri, onun alışılmadık biri olarak algılanmasına uygunluk gösteren şizotipal kişilik özelliği arasında yer almaktadır.

1.6. Narsisistik Kişilik

Bozukluğu ve Karakter Örneği ile Narsisistik Davranış Eğilimi

Narsisizm, kişinin kendini aşırı önemli görme, sınırsız başarı ve güç fan-tezileriyle meşgul olma, özel ve benzersiz olduğuna inanma, yoğun hayranlık beklentisi taşıma, ayrıcalıklı muamele talep etme, başkalarını kendi amaçları için kullanma, kibirli ve küstah tutumlar sergilemeyle karakterize edilen bir örüntüdür (American Psychiatric Association, 2013: 669). Freud’a göre narsistik davranış örüntüsü, tüm libidinal enerjinin ben tarafından tutulduğu ve bu enerjinin nesnelere yönlendirilemediği kişilerde belirgin biçimde ortaya çıkmaktadır (Freud, 2019: 65). Kohut ise söz konusu hastalığa özgü bozukluğun, benlik ve narsisistik libido ile yatırımı yapılmış, arkaik benlik ile bağlarını sürdüren ve bu nedenle kendilikten bağımsız bir varoluş geliştiremeyen arkaik benlik nesneleri düzleminde ortaya çıktığı üzerinde durmaktadır (Kohut, 1998: 22). Nihayetinde, birey libidosunu ötekine yönelttiğinde dahi bu yatırımı benlik ile kurduğu bağdan kurtulamaz. Libidinal yatırım, nesne üzerinden yeniden kişinin benliğine dönmektedir.

Bir bireyde çok sayıda ruhsal sorunun aynı dönemde ortaya çıkması oldukça yaygın bir durumdur. Roman kişilerinin çoğunda, temel bir eğilim olarak belirlenen kişilik yapılanmalarına ek olarak ikincil bir psikopatolojiye rastlanmakta, bu tabloya çoğu zaman narsisistik özellikler de dâhil olmaktadır. Bu karakterlerin eyleme geçerken taşıdıkları motivasyonun, libidinal enerjinin benliğe yönelmiş biçimde örgütlenmesinden kaynaklandığı düşünülebilir. Farklı ruhsal sorunların açığa çıktığı Zekeriya Efendi’de şizotipal davranış eğilimine eşlik eden diğer bir dışavurum narsisizm temellidir.

Zekeriya Efendi, bir anlatısında içsel çatışmasını şeytan ile mücadele metaforu üzerinden betimlemekte ve onun şizotipal eğilimine, narsisistik bir yapılanma da eşlik etmektedir:

“Şeytanla çok pençeleştim. İlk zamanlar beni yerlere çaldı. Sonra boynuzunu elime geçirdim. Kör şeytanın görür gözünü söndürdüm, dua gücüyle... Şeytan gözü söndürmek kolay değil haaa! Çok sıkıntı çekeceksin, dilin dışın kitlenecek. Şeytan yere çalınca sana yalnızlık safası görünür. Yalnızlık safası, yani, adam aramaz oluyorsun!” (Tahir, 1982: 63).

Zekeriya Efendi’nin geçirdiği manevi dönüşüm süreci, onun “oluş” kavramına yönelik algısında belirgin bir değişime yol açmıştır. Bu çerçevede, insanın ruhsal bütünlüğünü zedeleyen eğilimlerin şeytani nitelikte değerlendirildiği ve “kemâle erme” amacı doğrultusunda aşılması gereken bir engel olarak konumlandırıldığı söylenebilmektedir. Tasavvufta fenâ olarak bilinen aşama, Zekeriya Efendi’nin ulaştığını düşündüğü dönüm noktasıdır. Bu mertebeye varma süreci, onun zihinsel dünyasında şeytani bir figürle yürütülen yoğun bir mücadele biçiminde temsil edilmiştir. Onun anlatısında şeytan, soyut bir kavram olmaktan çıkıp, görsel figüre dönüşmüş ve Efendi’nin karşısına gerçek bir varlık gibi yerleşmiştir. Zekeriya Efendi, bu imgesel varlığı aşmayı başaran, zorlu bir çatışmanın ardından üstün gelen bir özne olarak kendisini konumlandırmaktadır. Freud’un rüyanın psişik işlevine ilişkin yaklaşımında vurgulanan, düşlerin doyurulmayı bekleyen bir isteğin etkisiyle ortaya çıktığı düşüncesi (Freud, 2018: 355), Zekeriya Efendi’nin tahayyül süreçleri için de benzer biçimde geçerli görülebilmektedir. Onun, aşırıya kaçan anlatılarının ardında bu tarz bir psişik üretimin etkileri sezilmektedir. Söz konusu içerik, Zekeriya Efendi tarafından gerçekten yaşanmış bir deneyim gibi dile getirilse de aslında içsel bir dinamiğin sahneye çıkarılmış görünümüdür. Bu hayalî kurgunun altında yer alan psişik yapı ise üstün bir konum elde etmeye yönelik arzusunun yarattığı narsisistik sembollerle örülüdür.

Romanda vakanın ilerleyişi, Zekeriya Efendi'nin, şeytanı alaşağı etmesi ile sürdürülmektedir. Bunun ardından, bir perde daha gözünün önünden kalkmıştır ve ona artık gözüken iblis değil enbiyalardır. Öyle ki zorlatılmaya devam etse az ilerisi artık Tanrı yakınlığıdır. Bu aşamaya geldikten sonra ise kişi için ibadet etmek bile zorunlu değildir. O dilerse, artık mesul olmadığı oruç, namaz gibi ibadetleri yerine getirir fakat istemezse yapmasına gerek yoktur. Eğer isterse alkol tüketebilir yahut oğlan veya kadın fark etmeksizin dilediğini sevebilir. Hâlihazırda, onların sevdikleri kadınlar ya da erkekler esasında Tanrı sevgisidir (Tahir, 1982: 64). Zekeriya Efendi, tüm bu aşamalardan geçtiğine inanan kişiyi açık biçimde her türlü dünyevi yükten arınmış, kir tutmaz olarak tanımlamaktadır. Bu yaklaşım, narsisistik yapılanmanın iki temel yönüyle ilişkilendirilebilir: Bunlardan ilki, Zekeriya Efendi'nin ahlaki normlar ile kurduğu bağıdır. İkincisi ise kendisini ilahî bir yakınlık düzeyine taşıdığına dair yanılmalı bir inançtır. Onun, tüm günahlardan muaf olduğunu varsayan öz tatmini, gerçekte mevcut olmayan bir ahlaki konumu meşrulaştırma ihtiyacının ürünü olabilir. Böylece Zekeriya Efendi, kendi içsel değer yoksunluğunu toplumsal zeminde kabul edilebilir gösterme gayretinde sayılabilmektedir. Toplum tarafından olumsuz değerlendirilen davranış örüntülerinin, Zekeriya Efendi'nin öne sürdüğü erdem iddialarıyla çatışması, narsisistik yapıda belirgin bir duygusal sarsıntı yaratabilmektedir. Bu nedenle narsisistiğin kendi içinde kurduğu tatmin düzeyi, mevcut değer ölçülerini aşan bir noktada konumlanabilmektedir. Zekeriya Efendi, kendisini yerleştirdiği üstün konumdan hareketle, ahlaki eksikliklerini gerekçelendiren bir hüküm üretmiş, böylece hem büyülenmeci yapısıyla uyumlu bir yücelik tasavvuruna ulaşmış hem de tüm değer alanını merkeze kendisini alarak yeniden tanımlayan merkezci bir anlayış ortaya koymuş denilebilir. Gelişen öteki uçlu yön ise yaratıcıya yaklaşabileceği yönünde açıkça ortaya koyulmayan bir kibrin mahsulü olarak değerlendirilebilir. Kurbiyet temennisi, kişiyi yaratıcıya yakınlaştıran bir araç olarak tasavvur edildiğinde, buna imkân sağlayan güzel ahlak ve ibadetlerin yerine getiriliyor olmasıdır. Oysa onun kendi kendine inşa ettiği konum, dinin hedeflediği ilişki biçimiyle bağ kurmayan, hatta ondan uzaklaşan bir mertebeyi işaret etmektedir. Bu bağlamda sezilen yakınlık, kul ile Tanrı arasındaki ayrımı silikleştirerek neredeyse eşitlik izlenimi yaratmaktadır. Dolayısıyla narsisistik yapının etkisi altındaki Zekeriya Efendi, gerçeklik bilincinden uzaklaşmıştır.

1.7. Obsesif Kompulsif Kişilik

Bozukluğu ve Karakter Örneği ile OKB Davranış Eğilimi

Okb, sürekli yinelenen düşünceler, dürtüler yahut bilişsel imgeler ve bireyin istemediği, engel olmaya çabaladığı deneyimler biçiminde ortaya çıkmaktadır. Kompulsiyon ise kişinin bu biçimde gelişme gösteren obsesyonuna cevap olarak yahut kesin bir biçimde uygulaması gerektiğine inanç geliştirdiği yinelenen davranışlar yahut zihinsel devinimlerdir (American Psychiatric Association, 2013: 235). Obsesyon biçimi çeşitlilik gösterebilmektedir. Örneğin, bir eylemin tekrarlanmış olmasına karşı kuşku hissetmek, kirlenme durumunda arınmaya karşı aşırı biçimde kompulsiyon geliştirmek bunlardan bazılarıdır (Kani, 2014: 7). Bu tip kişilik bozukluğu olan bireylerin, kendilerini aşırı biçimde açıklama ihtiyacı duydukları, kendi yahut ötekilerin hatalarına karşı ileri derecede eleştirilerde bulunduğu, para harcamakta güçlük çektikleri, çoğunlukla planlara ayak uydurmakta zorlandıkları belirtilmektedir (Pinto ve ark., 2022: 389). Klinik belirtiler oldukça kapsamlı olmakla birlikte, obsesif kompulsif bozukluğu olan bireylerde görülebilen bazı özelliklerin romanda Çimendifer Efendi karakteri üzerinde belirginleştiği görülmektedir.

Çimendifer Efendi, boyunun cüceliğe yakın olması ile ön plana çıkmaktadır. Çimendifer'in tekrarlayan "çuhçuhçuh!" (Tahir, 1982: 98) ifadesi eşliğinde, karşısına çıkan kişilerin üzerine doğru, onları ezercesine ilerlediği eser boyunca takip edilmektedir. "Çuh çuh" sözcükleri, ilk olarak okuyucuda bir trenin hareket halini çağrıştırmaktadır. Bu sesin hemen ardından gelen "seni ezerim" ifadesi ise trenin kontrolsüz biçimde gelişebilecek potansiyel tehlikesi ve yıkıcı işlevi ile tehdit niteliğinin bir metaforu olarak yorumlanabilir. Çuhçuhçuh tekrarları, erkeksi protestonun devreye girdiği anlarla eşzamanlılık göstererek, karakterin güç ve üstünlük arayışını sembolik bir şekilde okura aktarmaktadır. Çimendifer'in protestoya dönüşen davranışlarının ardında ise eşgüdümlü bir şekilde kaygının zemin oluşturduğu hissedilmektedir. Bu gerginlik, bir yandan maskülen protestoya, diğer yandan ise obsesyonu bastırma gücüne dönüşen iki yönlü bir yapıyı barındırabilmektedir. Böylece, ortak bir içsel bunalı temelinde gelişen ruhsal bozukluk, rahatsızlık yaratan düşüncenin eylem yoluyla bastırılmasına veya görmezden gelinmesine uygun bir ortam sağlamaktadır. Kompulsiyonun arkasındaki obsesyonel içerik, sıklıkla bedensel yetersizlik algısıyla bağlantılı içsel bir sıkıntıyı yansıtmaktadır. Başka

bir ifadeyle, Çimendifer eril protesto stratejisi uyguladığında, bastırmaya çabaladığı düşünce görünür hâle gelmekte ve bu obsesyonun zihni ele geçiren etkisine karşı, “çuhçuhçuh” biçiminde tekrarlayan bir kompulsiyon sürekli olarak açığa çıkmaktadır.

2. Parafili Bozuklukları

2.1. Pedofili

Pedofili'nin Latince'deki manası “çocuk seviciliktir”. Cinsel obje güçlü, yinelenen ve obsesif bir şekilde henüz ergin olmayan ve cinsel olgunluğa ulaşmamış çocuklara aktarım hâlinde (Sayın, 2016: 157). Freud'a göre ise iktidarsız yahut korkak kişi, cinsel doyuma ulaştıracak birinin olmasına gereksinim duyduğunda ve bastırılmayan dürtü, bunu yönlendirebileceği uygun bir nesne bulamadığında, kişi çocuklara yönelmektedir (Freud, 1989: 33). Geçtan, klinik araştırmalardan yola çıkarak pedofilinin, narsisizm temelinden doğabileceğinin üzerinde durmuştur (Geçtan, 1997: 234). Roman karakterleri incelendiğinde ise narsisizmin, pedofilik eğilimleri besleyen dinamiklerden biri olduğu tespit edilmiştir.

2.1.1. Kadın Karakterlerde Gözlemlenen Pedofili Eğilimi

Roman boyunca saptanan pedofili eğiliminin yönü yalnızca bir cinsiyete yönelmek ile sınırlı değildir. Cezaevi personeli ya da koğuştaki kadınların pedofili yönelimi karşı cins çocuklara olabildiği gibi, kendi cinsiyetinden seçtikleri çocuklara da aktarım gösterebilmektedir. Vaka boyunca takip edilen, kadın pedofililerin kız çocuklarına ilgi duyması pedofili olgularında seyrek karşılaşılan bir yaklaşımın seyrini oluşturmaktadır.

Cezaevi çalışanı olduğu düşünülen Emine hakkında aktarılanlar şöyledir:

“Ne desen boş!.. Oğlan körpe, karı geçkin... Emine kahpesinin of çektikçe dumanı tepesinden çıkmakta... Bunca zamandır biriktirdiklerini çoktan yedir-di de işi borca bile döktü.” (Tahir, 1982: 25).

Oğlan sözcüğü genellikle, yaşça ufak erkek çocuklarını tanımlamak için kullanılmaktadır. Buna eklenen “körpe” sözcüğü ise Emine'nin yönelimde bulunduğu kişinin en fazla adolesan çağında olabileceği ihtimalini güçlendirmektedir. Bu bağlamda, Emine'nin ‘geçkin’ olarak tanımlanan yaşına karşın kendini ergin olmayan bir yaş aralığına eşitlemeye çalıştığı görülmektedir. Bu yaşlara indirgeyerek kurduğu ilişki üzerinden bir tür denklik oluşturma çabası, onun kendi yaşına dair gerçekliği göz ardı etmesi ve bu

gerçeklikten uzak durarak gençliğe özgü narsisistik duyguları canlı tutma isteği şeklinde değerlendirilebilmektedir. Olası nedenler genişletildiğinde, yaşı ilerlemiş

Emine'nin çocuk bedenine yönelmesinin, kendi yaşlanma sürecini görmezden gelmek istemesi yahut bu gidişatı geciktirme isteğiyle ilişkilendirilebileceği düşünülebilmektedir. Yahut Emine, kendi bedeninde kaybettiği tazeligi hatırlatacak bir duyum arayışına girmiş olabilmektedir.

Pedofili olgusuna kadınlarda tesadüf etmek, günlük hayatta, erkeklere kıyasla daha düşük oranda belirtilmektedir. Öyle ki pedofili olgularına ilişkin veriler incelendiğinde, bu davranış biçiminin erkeklerde daha yüksek oranda ortaya çıktığı görülmektedir (Gölge ve ark. 2021: 532). Bu doğrultuda incelendiğinde, roman boyunca az karşılaşılabilir kadın pedofili olgusunun bir başka ucunun bir kız çocuğuna yönlendirildiği seyretilmektedir. Zekeriya Efendi, kadınların bulunduğu koğuşa dair dedikoduyu Kâmil Bey'e aktarırken, Sabahat ve Roza diye bahsettiği iki hanımın, Nezihe isminde on altısına varmış yahut varmamış bir "körpe yavruyu" bölüşemedikleri yüzünden olaylar yaşadıklarını, hatta akabinde Melek ve Sofa isimli mahkûm kadınların da kız çocuğu için kavgaya giriştiklerini belirtmiştir (Tahir, 1982: 107). Kâmil Bey'in Nezihe'nin cinsiyetine dair yönelttiği soru ise olayın kadınlar arasında yaşandığını doğrular niteliktedir:

"Kadınların birbirlerini sevdiklerini mi?" (Tahir, 1982: 107).

Bununla birlikte kadın mahpusların talepte bulundukları kişi, yaşı on altıya ulaşmış olup olmadığı netleşmeyen bir kız çocuğudur. Bu kız için paylaşılan görüş ise, dış görünüşünün çevresindekileri etkileyebilecek düzeyde dikkat çekici, güzel olduğudur (Tahir, 1982: 107). Storr'a göre pedofiliinin çekirdeğinde yer alan egosentrik motivasyon özseviciliktir (Storr, 1992: 121). Kadınlar, kendilerinde eksik gördüğü ya da sahip olmak istedikleri özellikleri, yönelindikleri bu çocuğun taşıdığı niteliklerde bulmuş olabilirler. Paylaşmakta zorlandıkları kız çocuğunda, benliklerinde var olmasını arzuladıkları "güzelliğin" bir temsilini gördükleri düşünülebilir.

2.1.2. Erkek Karakterlerde Gözlemlenen Pedofili Eğilimi

Fayrap'ın Osman Ağa'nın huzuruna çıkardığı çocuğun "eğitimli oğlancılık" sürecine maruz kalmış olabileceği yönünde değerlendirme yapılabilmektedir. Oğlanın davranışlarında gözlemlenen "cilveli, oynak" hal (1982: 52) ve benimsediği dişi tavrılar, Ebbing'in üzerinde durduğu, erkek fahişelerin,

oğlancısını etkilemek amacıyla farkında olmadan kullandığı ve kendiliğinden meydana gelen antipatik cinsel itki tanımına uygunluk göstermektedir (Krafft-Ebbing, 2014: 308). Vaka incelendiğinde, pedofili yönelimi oluşturan davranışların hedefi hâline gelen çocuğa yönelik tutumların yalnızca Osman Ağa ile sınırlı olmadığı görülmektedir. Fayrap daha sonra Osman Ağa'dan para almak için önüne çıkardığı çocuğu tekrar gördüğünde:

“Abin sana kurban olsun! -Çocuğun yanağını makasladı: - Sen istedikten sonra bir papelin lafı mı olur. Benden iki papel.” (Tahir, 1982: 34).

Fayrap'ın çocuğa bu şekilde temas etmesi, çocukta belirgin bir huzursuzluk yaratmış ve ikisi arasında bir gerilim oluşmasına ve çocuğun Fayrap'ı, Osman Ağa ile tehdit etmesine neden olmuştur.

“Ağaları doyurup sonunda bize düşenleri çok gördük.” (1982: 34).

Fayrap'ın gerilim yaratan dokunuşunun ardından kullandığı “doyurma” ifadesi, cinsel bir açlığın giderilmesi ve buna bağlı bir tatmin arzusuna gönderme yapmaktadır. Burada özellikle vurgulanması gereken nokta, hoşnutsuzluk uyandıran cinsel yönelimin yetişkinler arasında değil, bir yetişkin ile çocuk arasındaki güç dengesizliğine dayanmasıdır. Pedofilinin narsistik öğeler içerdiği daha önce belirtilmiştir. Fayrap'ın kendisini yüceltilmiş bir konumda tahayyül edebilmesi için, kendinden daha zayıf birini seçmiş olması ve bu kişi tarafından idealleştirilme beklentisi taşıması olasıdır. Ancak çocuğun, üstün güç atfettiği Osman Ağa'yı, Fayrap'a karşı tehdit olarak kullanması bu beklentiyi boşa çıkarmış ve böylece narsistik tatmin arzusunun yıkıma uğramasına yol açmıştır.

Vaka boyunca takip edilen bir başka pedofili örüntüsü, Kâmil Bey'in ilk defa mahpushane koridorlarından geçerken tanık olduğu bir mesele ile pekişmektedir. Kâmil Bey, burayı ilk gördüğünde zihninde beliren izlenim, bir okulun avlusuna dair olmuştur. Ondaki yadırgamayı hisseden Fayrap Ömer'in tepkisi ise şu şekildedir:

“-Açılın ulan!.. Açılın puşlavatlar!.. Yol verin!.. -Kâmil Beye göz kırptı:- Daldın iyice Hafız!. Ayıp salladın şimdilik... Hele karnın iyicene acıksın da bizim kümeşe öyle yeşillen!..” (1982: 30).

Yeşillenmek olarak kavramsallaştırılan sözcük, duyumsanan cinsel isteğin muhatabına fark ettirilmesi veya eylem biçiminde gösterilmesidir (TDK, 1998: 2441). Kümes, küçükbaş hayvanların yetiştirildiği yer, açlığı doyuma ulaştıran bir alan olarak metafor haline getirilmiştir. Kurulan mecazda kümes, çocukların bulunduğu koğuşu temsil ederken çocuklar, tokluk sağlayan birer

beslenme kaynağı olarak tasvir edilmekte ancak bu doyum cinsellik üzerine temellendirilmektedir. Pedofilinin normalleşmesi, Fayrap'ın, ilerleyen süreçte Kâmil Bey'in de benzer davranış kalıplarını sergileyeceğine dair içsel beklentisi ile somut bir biçimde ifade edilmektedir.

Bunların dışında, Zekeriya Efendi'nin on beş yaşını geçmiş kızları “kartala varmış” (Tahir, 1982: 53) olarak nitelendirmesi ve bu nedenle artık ilgisini çekmemeleri, pedofilik örüntünün bir biçimini yansıtmaktadır. Buna karşılık on üç, on dört yaşlarında henüz çocuk olan bir kızı Kâmil Efendi'ye parmağıyla işaret etmesi, aynı örüntünün farklı bir tezahürüdür (Tahir, 1982: 143). Dolayısıyla roman boyunca pedofilik eylemlere farklı biçimlerde başvurulmuş, çoğu zaman narsistik güdülerle şekillenen bu davranış biçimi, hapis-hane ortamında neredeyse normalleşen bir görünüme ulaşmıştır.

2.2. Voyerizm (Röntgencilik)

Çoğunlukla voyerist kişiler, izlendiğinin farkında olmayan insanları, gizli bir şekilde röntgenlemekten hoşlanmaktadır. Bu kişiler, voyerizmi gerçekleştirmek için uygun bir ortam yaratmaktadır (Sayın, 2016: 161). Cinsel tatmine ulaşmak için fiziksel temas kurmayı tercih etmemekte, izleme eylemi onlar için tatmin olmanın temel yolunu oluşturmaktadır (Geçtan, 1997: 231). Bu çerçevede, voyerizmin romandaki görünümünü ortaya koyan örnekler ile karşılaşmak mümkündür.

Zekeriya Efendi'nin, mahpushanede kadınlar koğuşunun izlenmesinin maddi karşılıkla gerçekleştirildiğini dile getirdiği aktarılmaktadır (Tahir, 1982: 107). Bununla birlikte, Seyfi adlı bir mahpusun, ücretini almadan röntgencilik yapılan pencereyi, diğer mahkûmların kullanmasına izin vermediği dikkat çekmektedir (Tahir, 1982: 108). Zekeriya Efendi'nin voyerizm eylemini olumlayıcı bir tutum sergilemesi, onun bu tür parafili eğilimleri barındıran bir grup içerisinde yer alabilme potansiyeline işaret etmektedir. Söz konusu durumu ise ahlaki bir çerçeveye oturarak meşrulaştırmaya çalıştığı görülmektedir. Nitekim bu yaklaşımını, güzele bakmanın sevap olduğu, bunun ayıp sayılmaması gerektiği ve mahpus dışında dahi sevap kabul edilen bir eylemin, mahpusluk koşullarında çok daha fazla sevap sayılabileceği düşüncesiyle gerekçelendirmektedir (Tahir, 1982: 108). Söz konusu davranışın sevap şeklinde savunulması ve süreğen bir eylemin parçası gibi kurgulanması, Zekeriya Efendi'nin gözetlemecilik eylemini meşrulaştırdığına dair bir işlev görmektedir.

Esir Şehrin Mahpusu romanında, voyerizmin gerçekleştirildiği mekânlardan biri olarak camii seçilmektedir. Voyerizmin cezaevinde çoğu kişide görülmesi yahut olağanlaşmış bir davranış biçimi haline gelmesinin göstergelelerinden biri, Kâmil Bey'in camiye baktığı vakitlerde, cami imamının ona yönelttiği suçlama ile somutlaşmaktadır. Nitekim imamın, "Kalıbından utan!... Ben senin, buraya, karıları gözetlemek için geldiğini bilmez miyim?.." (Tahir, 1982: 97) sözleri, bu eylemin hem farkında olduğunu hem de cezaevi ortamında tanınan bir davranış olarak algılandığını ortaya koymaktadır.

Öte yandan camide cinsel ilişkinin mümkün kılındığı bir ortam da yaratılmaktadır. Zekeriya Efendi bu gibi vakaları, kadın ve erkeklerin farklı kapılardan getirilerek her iki cinsin de demir parmaklıklara yaklaşmasıyla gerçekleştirildiğini ve cinsel birliktelik sağlandığını aktarmaktadır (Tahir, 1982: 106). Camiinin bu türlü amaçlara hizmet eden bir mekâna dönüştürülmesi Zekeriya Efendi için görünürde yakınma nedeni oluşturmaktadır. Tüm bu bağlamlar çerçevesinde, Kâmil Bey'in anlamlandırmakta güçlük çektiği ve bu nedenle cami imamına geri yönelttiği "Hani kadınlar? Burada kadın ne arasın? Camide kadın olur mu?" (1982: 97) sorusu, kadının camide bulunmasına ilişkin normatif kabullerin Kâmil Bey tarafından sorgulandığını göstermektedir. Sonuç olarak, kadının camide bulunmasına yönelik çeşitli gerekçeler üretilerek belirli bir düzen inşa edilmiştir. Bu düzenin varlığı ve camiye ziyaret eden kişiye bu yönde bir suçlamanın yöneltilmesi, Kâmil Bey'in söz konusu ziyaretinin gözetleme amacı taşıdığına dair bir sanıyı olası kılmaktadır. Bu sanı ise cezaevi ortamında voyerizm yapılarak elde edilen cinsel tatminin, gündelik yaşamın sıradan bir parçası hâline geldiğini düşündürmektedir.

2.3. Sadomazohizm Bozukluğu

2.3.1. Cinsel Mazohizm Bozukluğu

Mazohizm, bireyin haz deneyimini bedensel ya da ruhsal düzeyde yaşanan acı, aşağılanma veya incinme üzerinden kurduğu bir cinsel yönelim sapması olarak tanımlanmaktadır. Bu durumda doyum, fiziksel cezalandırılma, değersizleştirilme ya da hakarete maruz kalma gibi biçimlerle ortaya çıkmaktadır (Freud, 1991: 379). Romanda, cinsel mazoşizm bozukluğuna ilişkin değerlendirme, Mehdi Bey'in katlettiği Meliha Hanım hakkında aktardıklarına dayanmaktadır.

Meliha Hanım, Mehdi Bey'in geçmişinde birilerini katledip katletmediğini, eğer katlettiyse hangi biçimde gerçekleştirdiğini, öldürürken cinsel ya da dürtüsel olarak neler hissettiğini, hatta daha önce herhangi bir kız çocuğunu

öldürüp öldürmediğini, katlettiği kişinin kendisine ne türlü yalvarışlarda bulunduğunu, bu esnada maktulün korkusunu, örneğin elini ısırarak, kendisini tırmalayan birilerinin olup olmadığını yoğun bir biçimde merak etmektedir (Tahir, 1982: 257). Eğer söz konusu ilgi, Mehdi Bey'in sanrılarından bağımsız biçimde gerçeklik temeline dayanmaktaysa, bu merak Meliha Hanım'ın sadistik isteklerini tatmin etme yönü biçiminde değerlendirilebilmektedir. Nitekim Storr'a göre mazoşizm ile sadizm kavramları sıklıkla birlikte ele alınmakta, hatta genellikle tek bir terim altında değerlendirilmektedir. Bunun sebebi, başkasına acı vermekten haz alan bireylerin aynı zamanda kendilerinin de acı çekme deneyiminden doyum sağladıklarının bilinmesidir (Storr, 1992: 42). Bir başkasının yaşadığı acının birey açısından haz kaynağı olması, tek başına cinsel bir bozukluğun göstergesi değildir. Ancak Meliha Hanım'ın bu deneyimler aktarılmadığı sürece cinsel birliktelik öncesi eline dahi dokundurması ve bu tutumun ciddi fiziksel zararlar oluşana dek, örneğin dayak yemekten vücudunun çürümeye yüz tutmasına dek sürmesi (Tahir, 1982: 257), bilinçdışına itilmiş sadistik eğilimlerin mazoşistik bir biçime dönüştüğüne işaret edebilmektedir. Bununla birlikte, Mehdi Bey'in Meliha'yı öldürmeden önceki davranışları, Meliha Hanım açısından doyum sağlayıcı bir işlev taşımayı sürdürmektedir. Mehdi Bey'in anlatımına göre, soyunma talebine karşılık Meliha Hanım ısrarla dayak atmasını talep etmiş, bu ısrar sonucunda başlayan vurma eylemi giderek devam etmiş ve Meliha Hanım'ın giysilerinin parçalanmasına kadar ilerlemiştir (Tahir, 1982: 263). Meliha Hanım'ın daha önce de benzer anlarda Mehdi Bey'in beklentisine ters yönde davranması, yineleyen bir aşağılanma ve değersizleştirilme arzusunu görünür kılmaktadır.

Mazohizmin tüm görünümünde, yasaklanmış isteklerden kaynaklanan suçluluk duygusuna karşı gelişen bir cezalandırılma eğiliminin varlığı açıklanmaktadır. Erotik mazoşizm, ölüm yönelimli itkilerin libidinal bir nitelik kazanmış görünümü olarak ele alınmaktadır. Diğer bir deyişle, bu yıkıcı dürtünün bir parçası cinsel enerjiyle bütünleşmiş durumdadır (Geçtan, 1997: 238). Bu bağlamda Mehdi Bey'in Meliha Hanım'ı ateşli silahla öldürmesi gündeme geldiğinde, Meliha Hanım'ın özellikle karnın alt bölgesini hatta iyice alt bölgesini talep etmesi (Tahir, 1982: 264) dikkat çekicidir. Belirtilen doğrultuda ilerlenirse, karnın iyice alt tarafında yer alan organın cinsel uzuv olduğu saptanabilmektedir. Meliha Hanım, hâlihazırda duyduğu suçluluk hissi ve ruhsal acıyı, zulmedilmesini arzuladığı vücut bölgesi ya da içsel olarak

cezalandırmak istediği öznel yıkım düzlemi üzerinden gidermeye çalışıyor olabilmektedir.

Elde edilen bulgulardan hareketle Meliha Hanım'ın doyum kaynağının acı çekme üzerine temellendiği söylenebilmektedir. Onun acıya karşı geliştirdiği direncin temelinde suçluluk duygusunun bulunduğu ve kendisini cezalandırma eğiliminin mazoşistik bir doyum biçimine dönüştüğü düşünülebilmektedir.

2.3.2 Cinsel Sadizm Bozukluğu

Sadizmin psikiyatrideki karşılığı, bir canlıya yahut nesneye ruhsal veya fiziksel ızdırıp ya da acı yaşatarak cinsel tatmine ulaşılması ve doyumun yalnızca bu biçimde sağlanabilmesidir (Sayın, 2016: 207). Horney'e göre bu olgu, cinsel içerikli bir yönelimin denetim kurulan bir mağdur üzerinden gerçekleştiği bir yapı sunmakta, bu denetimden duyulan haz, sadistin kendi hayatına yönelik ilgisinin önüne geçmekte, mağdur ise herhangi bir beklenti ya da talepte bulunmayan edilgen bir konuma indirgenerek gerçekleşmektedir (Horney, 2010: 148). Bu bağlamda, Mehdi Bey ve Meliha Hanım ilişkisi, sadizmin tanımlayıcı özellikleriyle örtüşen ve şiddetin ölümcül bir boyuta ulaştığı bir yapı sergilemektedir.

Sadizm ile mazoşizmin eylemsel düzeyde hayata geçirilebilmesi, her iki öznenin de sürece eksiksiz biçimde katılımını gerektirmektedir. Bu doğrultuda, Mehdi Bey'in, Meliha Hanım'ın mazohistik beklentilerini gerçekleştirmeye yönelmesi ve nihayetinde onu ortadan kaldırma eylemine başvurmaları (1982: 263), gelişmiş sadistik bir dürtünün varlığına ve ayrıca her iki örüntünün karşılıklı uyumuna işaret etmektedir. Aynı zamanda, Mehdi Bey'in Meliha Hanım'ı ortadan kaldırma davranışını, gelecekte daha ağır acıların yaşanmasını engelleme gerekçesiyle meşrulaştırması, Meliha Hanım üzerinde tam denetim kurma arzusunun dönüştürülmüş bir savunma biçimi olabilmektedir. Nitekim alışılmış sınırların ötesine geçen bazı yaşantılarda söz konusu boyut daha ileri bir evreye taşındığında, koşulların niteliği gözetilmeksizin kadını elde etme isteği, denetlenemez bir dürtüye dönüşerek ilgili kişiyi tahrip etmeye ve hatta yok etmeye yönelen bir saldırganlığa ulaşabilmektedir (Güdücü, 2016: 36). Bu doğrultuda değerlendirildiğinde, Mehdi Bey'in, Meliha Hanım üzerinde kurduğu hâkimiyetin şiddeti, saldırganlığın da ötesine geçerek onu yok etme eylemine dönüşmektedir.

Mehdi Bey'in kurbanına yönelik aşağılayıcı ve tahakküm kurmaya dönük

söylemlerinde de sadizmin etkisi belirgindir. Onun, “Soyun ulan kahpe!” (1982: 265) gibi söylemleri, bu yönelimin belirginleşmesine katkı sağlamaktadır. Öte yandan, Meliha Hanım’ın daha yoğun şiddet talebiyle kışkırtıcı bir tutum sergilemesi ve Mehdi Bey’in uyguladığı fiziksel şiddetin bedensel zarar doğurması, sadistik ve mazoşistik örüntülerin karşılıklı olarak birbirini tamamladığı ilişkisel yapılanmayı ortaya koymaktadır.

Her iki karakterin psikolojik süreçleri birlikte değerlendirildiğinde, birbirinden bağımsız görünen ruhsal gerekçelerin birbirini tamamladığı görülmektedir. Bu süreçler, kriminal vakayı ortaya çıkaran alt nedenlerin belirginleşmesini sağlayan karşılıklı ve tamamlayıcı davranış örüntülerine dönüştürmektedir.

2.4. Nekrofil

Ölü sevicilik manasına gelen nekrofil, nadir karşılaşılan bir cinsel sapkınlık biçimidir (Sayın, 2016: 161). Nekrofil, ölü bedene yönelen cinsel ilgi ve yönelim olarak tanımlanmaktadır. Bu bağlamda Krafft-Ebing, söz konusu yönelimin, ölü bedene yönelik doğal tiksinti sınırlarını aşan ve kadavra ile temasın haz verici bir deneyim olarak algılanmasına imkân tanıyacak ölçüde, patolojik ve sapkın bir erotik yapılanmaya işaret ettiğini ileri sürmektedir (2014: 331). İncelenen romanda nekrofil eğilimi, fiziksel temasa dönüşmemektedir. Ancak Mehdi Bey’in düş dünyasında ortaya çıkan bu yönelim, nekrofil eğiliminin bastırılmış biçimde varlığını sürdürdüğünü açığa çıkarmaktadır.

Örneğin Mehdi Bey, Kâmil Bey’in resim yaptığını fark ettiğinde, ondan öldürdüğü Meliha Hanım’a ait tamamen çıplak bir tasviri büyütmesini talep etmektedir. O, öncelikle Meliha Hanım’ın giysili hâlini resmetmesini, benzerliğin sağlanması durumunda ise çıplak betimlemenin genişletilmesini istemektedir. Söz konusu talep ile nekrofilik yönelimin, Mehdi Bey’in bilinçdışı edimlerine nüfuz ettiği görülebilmektedir. Freud’a göre ruhsal aygıtın harekete geçmesini mümkün kılan temel güç arzuya dayanmaktadır (Freud, 2018: 399). Aynı kuramsal çerçevede, gündelik bilinç hâlinde etkin olan dürtü ve ilgi biçiminin, rüya sürecinde de süreklilik gösterdiği ileri sürülmektedir (2018: 428). Mehdi Bey gördüğü rüyalar hakkında Kâmil Bey’e şunları aktarmaktadır:

“Bazı geceler göğsümün şurasına bir yumru tıkanıyor. Anlıyorum ki rüyalanacağım. Meliha Hanım gelip koynuma girecek.” (Tahir, 1982: 255).

Kâmil Bey, anlatılanları dinlerken, bir insanın öldürdüğü kadının bedenine ait bir tasviri neden büyütme isteği duyabileceğini sorgulamaktadır. Anil Aggrawal, Necrophilia adlı çalışmasında bu olguya ilişkin üçüncü sınıflandırmayı, nekrofilik fanteziler ekseninde ele almaktadır. Bu gruptaki bireyler, ölü bedenlerle fiili bir cinsel birliktelik kurma amacı taşımamakta, cinsellik daha çok ölümlerle ilişkilendirilmiş hayal ve düşlemler aracılığıyla yapılandırılmaktadır (Aggrawal, 2009: 317). Mehdi Bey'in fantezi kurduğu Meliha Hanım, yaşamı sırasında Mehdi Bey'in cinsel partneri konumundadır. Aralarındaki cinsel ilişkinin sürdürülmesi açısından, Mehdi Bey'in onu öldürmemesi beklenen durumdur. Buna karşın Meliha Hanım, sadistik bir parafilik yönelim doğrultusunda önceden tasarlanmış biçimde öldürülmüş, fetişistik yatırım ise cansız durumdaki fotoğrafı üzerinden yapılandırılmıştır.

Bu bağlamda Mehdi Bey'in nekrofilik eğilimi ile sadistik edimleri arasında zincirleme bir bağlantının bulunduğu ileri sürülebilmektedir. Mehdi Bey'in tutumlarında sadistik ve nekrofilik eğilimlerin bilinçdışı gerekçeler doğrultusunda birbirini tamamladığı gözlemlenmektedir.

Sonuç

Kemal Tahir'in Esir Şehrin Mahpusu'nda, bireylerin altbenliklerinin direnişi farklı biçimlerde görünür olmakta ve bu, psikanalitik çözümlemeye imkân tanıyan bir alan açmaktadır.

Roman kişilerinin davranış örüntüleri ve eylemlerinin nedensellikleri incelendiğinde, karakterlerin kişilik veya parafilik bozukluklarına yatkınlık gösterdiği ve bu eğilimlerin psikanalitik açıdan tutarlı ruhsal örgütlenme örnekleri oluşturduğu belirlenmiştir.

Roman kişilerinin psikolojik süreçleri incelendiğinde, kişilik bozukluklarının temelinde bilinçaltına itilmiş gerekçelerin dışavurumlar aracılığıyla görünür hâle geldiği ve eylemlerinin çoğunlukla bir gerçeği bastırma çabasıyla şekillendiği anlaşılmaktadır. Bu doğrultuda incelenen karakterlerde tespit edilen kişilik bozuklukları sırasıyla antisosyal, histrionik, paranoid, şizotipal, narsisistik ve obsesif kompulsif olarak değerlendirilmiştir. Kişilik bozuklukları bağlamında değerlendirildiğinde, bir kibrin mahsulü olarak narsisizmin, kişinin kendi kimliğini algılayış biçimini derinden etkilediği takip edilmektedir. Narsisistik bireyin, benlik bilincinin büyüklenmeci tavrı ile tahrip olması, gerçeklik ile bağının zayıflamasına da yol açmaktadır. Histrionik kişilik bozukluğu eğilimi gösteren kadın karakter, yaşamı ve ilişkileri haz odağının ötesinde sürdürememektedir. Kendi yazgısının sonuna geldiğinde dahi, ölümüne

eşlik eden duygu, bu biçimde bir doyum arayışını içermektedir. Paranoid kişilik bozukluğunun eğilim olarak görüldüğü karakterde tetikte olma durumu, sağlığını riske atacak düzeylere ulaşmaktadır. Şizotipal kişilik bozukluğuna yatkınlık gösteren karakterin büyüsel düşünme biçimi, kendilik anlayışını etkilerken çevresi tarafından garipsenmesine sebebiyet vermektedir. Obsesif kompulsif kişilik bozukluğu eğilimi gösteren bireyde ise düşüncenin söyleme dönüşme ve yoğun tekrarlarla ulaşma gücünde bastırılmayan bir içsel gerilim yer almaktadır.

Parafili olgusunda ise bu durumun, idin bastırılmaması ve dolayısıyla davranışa geçişin engellenemez bir hâl almasıyla ortaya çıktığı söylenebilmektedir. Günlük yaşamda olduğu kadar roman kişilerinde de sıkça karşılaşılmayan kadın roman kişilerinin pedofili eğilimi, bununla birlikte erkek roman kişilerinde tespit edilen pedofili eğilimi, voyerizm, nekrofil, sadomazohizm gibi eğilimler vaka boyunca takip edilmektedir. Kadın karakterlerin pedofili eğiliminde çoğunlukla, yaşlarının geçkin olmasına karşın diri tutmaya çalıştıkları gençlik narsisizmi yer almaktadır. Örneğin kadın bireylerin, oldukça güzel buldukları bir kız çocuğuna tutkunlukları, yitirmiş oldukları gençliklerinin ve diriliklerinin, genç beden üzerinden yeniden elde edilmesi gayreti biçiminde okunabilmektedir. Erkek bireylerde de pedofili eğiliminin alt gerekçesi narsisistik beslenme olarak okunurken buna eşlik eden cinsel dürtü daha belirgindir. Cinsel voyerizm bozukluğu, cezaevi ortamında sıkça karşılaşıldığı anlaşılan ve alışılmış bir tatmin biçimi olarak yer alan bir diğer parafili çeşididir. Kadınlar koğuşunun belli bir ücret karşılığında seyrettirilmesi voyerizmin tezahürlerinden birisidir. Öte yandan cezaevi ortamında voyerizmin gerçekleştiği mekânlardan bir diğerinin camii olması dikkat çekicidir. Parafili olgusu nekrofil ilişkisinde değerlendirildiğinde, bu yönlü bireyin, dürtüsünü doğrudan ölü beden üzerine fiziksel agresyon biçiminde değil, fantazm dünyasını şekillendiren bir düş olarak yönelttiği görülmektedir. Ölü bir bedenin kalem ile çizilecek resmi yahut bireyin zihnindeki düşü, nekrofil eğilimi gösteren kişi için cinsel tatmin kaynağıdır. Sadomazohizmde ise psikolojik alt sebeplerin birbirini tamamladığı örüntü açığa çıkmaktadır. Mazoşist birey, sadist bireyin fiziksel ve psikolojik şiddetine maruz kalırken ruhunu cezalandırıcısına tatmin hissetmektedir. Öyle ki sadist birey tarafından katledilirken bile seçtiği uzvu karnın alt, iyice alt bölgesi olarak cinsel uzvudur. Sadist bireyde ise doyum, kurbanı üzerinde güç, denetim kurma ve kontrol altında tutma hissi üzerinden şekillenmektedir.

Kişilik bozuklukları ve parafili eğilimi ilişkisinde incelendiğinde, Esir Şehrin Mahpusu, karakterlerin kişilik örüntülerini titizlikle ortaya koymakta ve edebiyat ile psikolojiyi bir araya getirerek hem edebî hem de ruhsal açıdan tutarlı ve psikanalitik çözümlemelere uygun bir çerçeve sunmaktadır. Roman kişilerinin çözümlemelerinde, psikolojinin ortaya koyduğu gerekçeler, tutarlı ve sistemli açıklamalar kurmayı başarabilmektedir.

Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	* Bu makale, Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda Dr. Öğr. Üyesi Tarana OKTAN Danışmanlığında 2024 yılında tamamladığımız "Karakter Gelişimi Açısından Kemal Tahir'in Esir Şehir Üçlemesine Psikanalitik Bir Bakış" başlıklı yüksek lisans tezi esas alınarak hazırlanmıştır. Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Benzerlik Taraması	Yapıldı – Ithenticate
Etik Bildirim	itobiad@itobiad.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Yazar Katkıları	Çalışmanın Tasarlanması: 1. Yazar (50), 2. Yazar (%50)
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	* This article is extracted from my master thesis dissertation entitled "“Karakter Gelişimi Açısından Kemal Tahir'in Esir Şehir Üçlemesine Psikanalitik Bir Bakış”", supervised by Tarana OKTAN. (Master's Thesis, Akdeniz University, Antalya/Türkiye, 2024). It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Plagiarism Checks	Yes - Ithenticate
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	itobiad@itobiad.com
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Author Contributions	Design of Study: 1. Author (%50), 2. Author (%50)

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Aggrawal, A. (2009). A New Classification of Necrophilia, *Journal of Forensic and Legal Medicine*, 16(6):316-320.
- American Psychiatric Association (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders*. 5th ed. American Psychiatric Publishing.
- Baytimur, M. N. (Nisan, 2019). Cemil Süleyman'ın Siyah Gözler Romanından Hareketle Bir Kadının Paranoid Bozuklukları. *SDÜ Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (46):61-72.
- Chang, Z., Larsson, H., Lichtenstein, P., & Fazel, S. (2015). Psychiatric Disorders and Violent Reoffending: A National Cohort Study of Convicted Prisoners in Sweden. *The Lancet Psychiatry*, 2(10), 891–900. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(15\)00234-5](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(15)00234-5)
- Cohen, L. J., & Galynker, I. (2002). Clinical Features of Pedophilia and Implications for Treatment. *Journal of Psychiatric Practice*, 8(5), 276–289. doi: 10.1097/00131746-200209000-00004
- Freud, S. (1989). *Cinsel Yasaklar ve Normaldışı Davranışlar*. (M. Sencer Çev.). Ara Yayıncılık, İstanbul.
- Freud, S. (1991). *Cinselliğin Yeryüzü*. (A. A. Öneş Çev.). Broy Yayınları, Ankara.
- Freud, S. (2018). *Rüya Yorumu*. (A. Kanat Çev.). 2. Cilt, Lilith Yayınevi, İzmir.
- Freud, S. (2019). *Haz İlkesinin Ötesinde*. (A. Babaoğlu Çev.). Metis Yayınları, İstanbul.
- Geçtan, E. (1997). *Psikodinamik Psikiyatri ve Normal Dışı Davranışlar*. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Gillespie, N. A., Aggen, S. H., Neale, M. C., Knudsen, G. P., Krueger, R. F., South, S. C., Czajkowski, N., Nesvåg, R., Ystrom, E., Kendler, K. S., & Reichborn-Kjennerud, T. (2018). Associations Between Personality Disorders and Cannabis Use and Cannabis Use Disorder: A Population-Based Twin Study, *Addiction*, 113(8), 1488–1498. <https://doi.org/10.1111/add.14209>
- Gölge, Z. B., Özgeldi Bayraktar E., Akdemir, S. (Eylül, 2021). Kadın Cinsel İstismarcılar. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 13(3): 524-536.
- Güdücü, B. (2016). “Erkek” Cinsel Kimliği, Sadizm Mazozizm Üzerine Bir Saha Araştırması. *Aydın İnsan ve Toplum Dergisi*, 2(2), 33-45.
- Horney, K. (2010). *İçsel Çatışmalarımız*. (Z. Koçak Çev.). Sel Yayıncılık, İstanbul.
- Kani, Sakallı, A. (2014). *Obsesif Kompulsif Tanısı Alan Hastaların Afektif Mizaç, Kronobiyoloji ve Dürtüsellik Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Uzmanlık Tezi, İstanbul Üniversitesi Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı.
- Kohut, H. (1998). *Kendiliğin çözülmesi*, (B. Büyükkal Çev.). Metis Yayınları, İstanbul.
- Köroğlu, E. ve Bayraktar, S. (2010). *Kişilik Bozuklukları*. HYB Basım Yayın, Ankara.
- Krafft-Ebing, R. V. (2014). *Cinselliğin Psikopatolojisi* (E. Kapkın Çev.). Payel Yayınevi, İstanbul.
- Özen, Ö. (2020). Psikanaliz ve Edebiyat: İki Terapist Yoldaş. *International Journal of Cultural and Social Studies (IntJCSS)*, 6(1), 9-16.
- Özmen, M. (2024). *Histrionik Kişilik Bozukluğu ve Histeri*. (Doğan, Ş Ed.). *Kişilik Bozuklukları*, (s.69-74), Türkiye Klinikleri.
- Öztunç, H., Bilge, Y., Bilge, Y., (2015). *Kişilik Bozuklukları ile Gelir ve Cinsiyet Değişkenlerinin İlişkinin İncelenmesi*. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(1), 64-83.

Öztürk, O. ve Uluşahin, A. (2011). Ruh Sağlığı ve Bozuklukları. II. Nobel Tıp Yayınevleri, Ankara.

Pinto, A., Teller, J., Wheaton, G. M. (2022). Obsessive Compulsive Personality Disorder: A Review of Symptomatology. Impact on Functioning and Treatment, Focus, 20(4), 389–396.

Sayın, Ü. (2016). Parafili-1: Cinsel Bozukluklar ve Normal Ötesi Davranışlar. Tantra Akademik Onur Basım Yayın, 1. Baskı, İstanbul.

Seid, M., Anbesaw, T., Melke, S., Beteshe, D., Mussa, H., Asmamaw, A., & Shegaw, M. (2022). Antisocial Personality Disorder and Associated Factors Among Incarcerated in Prison in Dessie City Correctional Center, Dessie, Ethiopia: a Cross-Sectional Study. BMC Psychiatry, 22, 53. <https://doi.org/10.1186/s12888-022-03710-y>

Storr, A. (1992). Cinsel Sapmalar. (K. Bek Çev.). Yılmaz Yayınları, İstanbul.

Tahir, Kemal (1982). Esir Şehrin Mahpusu. Can Yayınları, İstanbul.

Türk Dil Kurumu (1998). Türkçe Sözlük (9. bs.). Türk Tarih Kurumu.

Wong, R. S.-Y. (2023). Psychopathology of Antisocial Personality Disorder: From the Structural, Functional and Biochemical Perspectives. The Egyptian Journal of Neurology, Psychiatry and Neurosurgery, 59(1): 113. <https://doi.org/10.1186/s41983-023-00717-4>

Genişletilmiş Özet

Bu çalışmada Kemal Tahir'in Esir Şehrin Mahpusu isimli eseri psikanalitik kuramın tanıdığı olanaklar ile bireysel psikopatolojiler bağlamında çözümlenmiştir. İncelemenin amacı, roman şahıslarının kişilik örüntülerini ve parafili yatkınlıklarını psikanalitik kuram doğrultusunda değerlendirmek ve edebî eserdeki ruhsal yapılanmanın, psikoloji literatürü ile ne ölçüde örtüştiğini ortaya koymaktır. Çalışma bu açıdan, roman kişilerinin bilinçdışı süreçlerini, savunma mekanizmalarını ve kişilik yapılanmalarını merkeze almaktadır. Özellikle hapisane ortamı, bireyin bastırılmış dürtülerinin ve ruhsal çatışmalarının belirgin hâle geldiği psikolojik sahne mahiyetinde bir zemin oluşturmaktadır. Bu alan romanda, kişilik bozukluklarının ve parafilin kökeninde yer alan ilkel dürtüleri bastıramayan bireylerden kurulmuş bir mekândır.

Araştırmada yöntem olarak, Freud'un psikanalitik kuramı, Kohut'un Kendilik Psikolojisi yaklaşımı ve DSM-5 tanı ölçütleri esas alınmıştır. Roman kişileri, klinik anlamda tanı konulmuş bireyler olarak değil, psikanalitik kuramın sunduğu imkânlar doğrultusunda psikopatolojik eğilimler gösteren kurmaca kişiler olarak değerlendirilmiştir. Bu doğrultuda, davranış örüntülerinin psikoloji literatürü ile uyumluluğu, metin merkezli çözümleme yöntemine olanak sağlamıştır.

Çalışmanın ilk bölümü, kişilik bozukluklarına odaklanarak şahısların bu yönlü davranış örüntülerini değerlendirmektedir. Antisosyal kişilik bozukluğu kapsamında, Toyçu Mahmut, Paytoncu Osman, Laz Ali ve Mehdi Bey'in suç işleme davranışları, manipülatif yaklaşımları, empati becerilerinin olmaması, pişmanlığa dair herhangi bir emareye rastlanmaması ve engellenemeyen dürtüsel eylemleri çözümlenmiştir. Histrionik kişilik bozukluğu açısından, Meliha Hanım'ın dikkat çekme arzusu, dramatik ve abartılı davranışları, yoğun bir biçimde haz arayışı ve bu arayışın herhangi bir şekilde doyuma ulaşmaması ve ayrıca ikili ilişkilerinde kurduğu yüzeysellik değerlendirilmiştir. Paranoid kişilik bozukluğuna örnek olarak Köprücü karakterinin, güvensizlik duygusunun dayattığı gerekçe ile durmadan tetikte olması, sürekli kuşku duyması ve daima tehdit algısı ile davranışa geçmesi incelenmiştir. Şizotipal kişilik bozukluğu bağlamında, Zekeriya Efendi'nin remil fahi örnekleri, muskacılığı, tuhaf karşılanan inanç sistemi

ve olağanüstü ruhsal deneyim iddiaları analiz edilmiş, karakterin bütünsel düşünme eğiliminin DSM-5 ölçütleriyle önemli ölçüde örtüştüğü ortaya konmuştur. Öte yandan onun, kendisini hakikate erişmiş yüce bir varlık olarak konumlandırması, bir kibrin mahsulü olarak narsistik kişilik yapılanması kapsamında yorumlanmıştır. Obsesif kompulsif eğilimi ise Çimendifer Efendi'nin tekrarlayan davranışları ve geliştirdiği kompulsiyonlar üzerinden açıklanmıştır.

Çalışmanın ikinci bölümü, parafili bozukluklarına odaklanmaktadır. Roman boyunca pedofili eğilimi yalnızca erkek cinsiyeti üzerinden değil, kadın cinsiyeti üzerinden de farklı temsillerde açığa çıkarılarak çözümlenmiştir. Özellikle erişkin kadın karakterlerin çocuklara yönelik pedofili davranışı ile yetişkin erkeklerin erkek çocuklarına yönelik pedofili davranışları psikodinamik bakımdan incelenmiş, bu yönelimlerin narsistik gerekçeler ve güç ilişkileri ile ilgili tespit edilmiştir. Voyerizm olgusunda, mahpusların kadın koğuşunu röntgenlemeleri, bu davranışın normalleştirilmeye varıldığı noktalar ile birlikte ele alınmıştır. Sadizm ve mazoşizm eğilimi ise Mehdi Bey ve Meliha Hanım ilişkisi üzerinden değerlendirilmiş, fiziksel acının cinsel doyum için tamamlayıcı nitelik olduğu durumlar Freud'un dürtü kuramı ve çağdaş psikoloji literatürü doğrultusunda ele alınmıştır. Öte yandan roman içerisinde, nekrofiliye ilişkin yönelimler de psikodinamik açıdan değerlendirilmiş ve ölüm dürtüsü ile bağlantıları tartışılmıştır.

Sonuç olarak Esir Şehrin Mahpusu romanındaki kişilerin, oldukça derin ve tutarlı psikolojik yapılanmalar taşıdığı belirtilebilmektedir. Kemal Tahir'in karakter inşasında, insan ruhunun bilinçdışı gerçekliklerine dikkat çektiği, kişilik bozuklukları ve parafili eğilimlerini psikolojinin tanımladığı ölçütler ile büyük oranda uyumlu biçimde kurguladığı ileri sürülebilmektedir. Bu yönüyle eser, Türk edebiyatında psikopatolojik analizlere elverişli romanlar arasında değerlendirilebilmekte ve edebiyat ile psikoloji arasında disiplinlerarası okumaların alanını daha da genişleterek yazarı bu yönüyle de görünür kılmak hususunda alana katkı sağlamaktadır.

Extended Abstract

In this study, Kemal Tahir's novel *Esir Şehrin Mahpusu* (The Prisoner of the Captive City) is analyzed within the context of individual psychopathologies, utilizing the analytical possibilities offered by psychoanalytic theory. The aim of the analysis is to evaluate the personality patterns and paraphilic tendencies of the novel's characters in line with psychoanalytic theory, and to reveal the extent to which the psychological structures depicted in the literary text correspond to established psychological literature. In this respect, the analysis focuses on the unconscious processes, defense mechanisms, and personality structures of characters. The prison setting, in particular, functions as a psychological stage where the repressed impulses and intrapsychic conflicts become increasingly visible. Within the narrative, the prison emerges as a space inhabited by individuals who fail to suppress the "primitive fracture" underlying personality disorders and paraphilic inclinations. Methodologically, the study draws on Freud's psychoanalytic theory, Kohut's Self Psychology, and the diagnostic criteria outlined in the Diagnostic and Statistical Manual of the Mental Disorders (DSM-5). The characters are not treated as clinically diagnosed subjects but rather as fictional constructs whose psychopathological tendencies are interpreted through psychoanalytic concepts. Their behavioral consistency with the psychological literature is assessed through a text-centered analytical approach.

The first part of the study focuses on personality disorders, by examining the behavioral patterns of the characters. Within the framework of antisocial personality disorder, the criminal acts, manipulative approaches, lack of empathy, absence of any signs of remorse, and uncontrollable impulsive actions of Toyucu Mahmut, Paytoncu Osman, Laz Ali, and Mehdi Bey are

analyzed. In relation to histrionic personality disorder, Meliha Hanım's persistent need for attention, dramatic and exaggerated mannerisms, unfulfilled pursuit of pleasure, and superficial interpersonal relationships are discussed. As an example of paranoid personality disorder, the character Köprücü is examined through his chronic vigilance rooted in deep insecurity, pervasive suspicion, and constant perception of threat. Within the context of schizotypal personality disorder, Zekeriya Efendi's geomancy practices, use of amulets, unconventional belief system, and claims of extraordinary spiritual experiences are analyzed, revealing that his inclination toward magical thinking aligns substantially with DSM-5 criteria. His tendency to position himself as an axalted figure possessing absolute truth is interpreted as a narcissistic personality feature grounded in grandiosity. Obsessivecompulsive tendencies are explored through the repetitive behaviors and compulsions exhibited by the character Çimendifer Efendi.

The second part of the study addresses paraphilic disorders. Throughout the novel, pedophilic tendencies are examined not only through male characters but also through female representations. The pedophilic behaviors of adult women toward children, as well as those of adult men toward young boys, are analyzed from a psychodynamic perspective, revealing their connections to narcissistic motivations, and power dynamics. Under the phenomenon of voyeurism, the prisoner's act of peeping into the women's ward is discussed, along with the points at which this behavior becomes normalized. Sadistic and masochistic tendencies are analyzed through the relationship between Mehdi Bey and Meliha Hanım, with particular attention to situations in which physical pain becomes an integral component of sexual gratification, interpreted in light of Freud's drive theory and contemporary psychological literature. Furthermore, inclinations toward necrophilia - specifically sexual acts with corpses - are examined psychodynamically, and their relation to the death drive is discussed.

In conclusion, it can be stated that the characters in Esir Şehrin Mahpusu exhibit remarkably deep and coherent psychological structures. It may be argued that Kemal Tahir, in constructing his characters, draws attention to the unconscious dimensions of the human psyche and portrays personality disorders and paraphilic tendencies in a manner that largely corresponds to established diagnostic and theoretical frameworks in psychology. In this respect, the novel stands as one of the most suitable works in Turkish literature for psychopathological analysis, contributing to interdisciplinary studies between literature and psychology and enhancing the recognition of authors from this unique analytical perspective.